

Wyrok z dnia 30 czerwca 1994 r.
II URN 20/94

Obniżenie świadczeń rentowych, wskutek nieprawidłowego określenia przez organ rentowy wysługi emerytalnej żołnierza, stanowi błąd tego organu i uzasadnia wypłacenie renty w należnej wysokości za trzy lata wstecz od dnia zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości tej renty.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Teresa Romer (sprawozdawca), Maria Tyszel,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 1994 r. sprawy z wniosku Krystyny O. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w S. o wysokość wojskowej renty rodzinnej na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 22 października 1993 r. [...],

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 7 czerwca 1993 r., [...] i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawczyni Krystyna O. pobierała od 1 kwietnia 1978 r. wojskową rentę rodzinną po mężu starszym sierżancie, który zmarł w czasie odbywania zawodowej służby wojskowej. Początkowo rentę wypłacano zaliczkowo, do czasu orzeczenia o przyczynie zgonu męża wnioskodawczyni.

Rejonowa Wojskowa Komisja Lekarska w D. w orzeczeniu [...] z dnia 16 marca 1979 r. stwierdziła, że śmierć Eugeniusza O. nie pozostaje w związku ze służbą wojskową.

Decyzją z 2 maja 1980 r. Wojewódzki Sztab Wojskowy ustalił prawo do wojskowej renty rodzinnej na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz członków ich rodzin (Dz. U. Nr 53, poz. 341 ze zm.). Rentę zwiększono o 7,5% podstawy wymiaru z tytułu 15 lat służby wojskowej zmarłego żywiciela. Rentę przyznano wnioskodawczyni oraz jej dzieciom Renacie i Januszowi.

W związku z postanowieniami ustawy z dnia 23 marca 1983 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 16, poz. 78) wysokość renty rodzinnej z tytułu wysługi emerytalnej podwyższono do 12,5%. Zgodnie bowiem z art. 29 ust. 3 tej ustawy, rentę rodzinną zwiększa się o 1% podstawy wymiaru za każdy rok wysługi emerytalnej żołnierza (emeryta, rencisty) z

tytułu służby wojskowej do 10 lat włącznie oraz o 0,5% za każdy następny rok
wysługi. Wedle art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. do dnia
wejścia w
życie ustawy z dnia 23 marca 1983 r., wymienionej wyżej, renta rodzinna
ulegała
podwyższeniu o 0,5% podstawy wymiaru za każdy rok wysługi emerytalnej
żołnierza
z tytułu służby wojskowej. Podwyższenie to nie mogło jednak przekraczać
10%
podstawy wymiaru. Ustawa z dnia 23 marca 1983 r. nie tylko ustaliła
wyższy procent
zwiększenia renty rodzinnej z tytułu wysługi emerytalnej, ale zniosła też
ograniczenie
tego zwiększenia do 10% podstawy wymiaru.

Kolejnymi decyzjami renta rodzinna pobierana przez wnioskodawczynię
była
podwyższana i waloryzowana. Decyzji tych wnioskodawczyni nie
kwestionowała
mimo prawidłowych pouczeń o sposobie odwołania.

Decyzją z 31 sierpnia 1992 r. ustalono wysokość renty rodzinnej na
1.159.900
zł. To wyliczenie wnioskodawczyni zakwestionowała. W uzasadnieniu
odwołania
skierowanego do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w
Lublinie zarzuciła, że wojskowy organ emerytalny od poczynku błędnie
wylicza
należną jej rentę rodzinną po mężu. Domagała się prawidłowego wyliczenia
wysokości tej renty od dnia jej wypłaty - od 1 kwietnia 1978 r.
Twierdziła, że w tej
decyzji oraz w kolejnej, z 1 grudnia 1992 r. nie uwzględniono dodatku z
tytułu 15 lat
wysługi emerytalnej męża.

Wyrokiem z 7 czerwca 1993 r. Sąd oddalił odwołanie. W uzasadnieniu
Sąd
podkreślił, że renta rodzinna wnioskodawczyni była ustalona na podstawie
zaświadczenia o wysokości uposażenia oraz świadczeń w naturze, jakie
otrzymywał
Eugeniusz O. Kolejne decyzje podwyższające tę rentę były oparte na
decyzji z 1978
r. Wnioskodawczynię prawidłowo pouczano o możliwości zaskarżenia decyzji,
o ile
nie zgadzałyby się z ich treścią. Sąd zaznaczył też, że do renty
doliczane było
zwiększenie o 12,5% podstawy wymiaru z tytułu wysługi emerytalnej w
służbie
wojskowej. Doliczenie takie zawarte jest także w zaskarżonej decyzji.
Ponieważ
wnioskodawczyni w dodatkowym "oświadczeniu" domagała się uwzględnienia w
podstawie wymiaru renty rodzinnej dodatków do uposażenia, które jej
zdaniem,
otrzymywał Eugeniusz O., Sąd ustalił, że żaden dokument ani zaświadczenie
zawarte w aktach rentowych nie zawierają informacji o dodatkach tego
rodzaju,
wypłaconych Eugeniuszowi O.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 22 października 1993 r. oddalił
rewizję
wnioskodawczyni od wyroku Sądu I instancji. W uzasadnieniu wyroku Sąd

Apelacyjny podkreślił, że do podstawy wymiaru renty rodzinnej przyjęto wszystkie składniki uposażenia jakie otrzymywał mąż wnioskodawczyni. Brak też, zdaniem Sądu Apelacyjnego, dowodów potwierdzających dłuższy okres służby wojskowej lub pracy, które uzasadniałyby przyznanie zwiększenia wymiaru renty z powodu wysługi lat. Wnioskodawczyni ma zwiększoną rentę rodzinną o 12,5% podstawy wymiaru z tytułu 15 lat wysługi emerytalnej męża, co wedle Sądu Apelacyjnego, odpowiada materiałowi dowodowemu zawartemu w aktach emerytalnych.

W rewizji nadzwyczajnej Minister Sprawiedliwości zarzucił wyrokowi Sądu Apelacyjnego rażąco naruszenie prawa, w szczególności art. 3 § 2 k.p.c. i art. 29 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i wniósł o uchylenie tego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu rewizji Minister podał, że spór dotyczy ustalenia wysługi emerytalnej męża wnioskodawczyni. W aktach emerytalnych brakuje zaświadczeń o pracy przed rozpoczęciem służby. Nie ma też danych jakie okresy i na jakiej podstawie przyjęto do 15 lat wysługi.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona. W aktach emerytalnych (k. 121) znajduje się odpis wykazu przebiegu służby wojskowej i pracy cywilnej st. sierżanta Eugeniusza O. Brak jest na tym odpisie daty jego sporządzenia oraz daty samego wykazu. Z przebiegu zatrudnienia i służby wojskowej wynika, iż łączny ich okres wynosi ponad 25 lat.

W decyzji o rewaloryzacji wojskowej renty rodzinnej, Wojskowe Biuro Emerytalne przy obliczaniu podstawy wymiaru tej renty przyjęło uposażenie starszego sierżanta po 20 latach wysługi wojskowej. Decyzja ta, bez daty, wydana została już po rozstrzygnięciu sprawy zaskarżonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego. Decyzję tę organ emerytalny wydał działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 10 z 1994 r., poz. 36), która weszła w życie z dniem 27 lutego 1994 r. Spór dotyczy wysokości renty rodzinnej przewidzianej w przepisach ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych [...].

Przytoczona decyzja ma dla rozstrzygnięcia tego sporu znaczenie o tyle, że przyjęto w niej, iż mąż wnioskodawczyni posiadał ponad 20 lat wysługi emerytalnej. W tej

sytuacji dotychczasowe ustalenia zawarte w obu wyrokach, iż wysługa emerytalna Eugeniusza O. została prawidłowo obliczona na 15 lat okazują się błędne.

Brak jest jednak jakiegokolwiek dowodu, poza załączonym odpisem wykazu przebiegu służby i pracy, który wyjaśniałby odmienne od dotychczasowego, stanowisko Wojskowego Biura Emerytalnego, co do długości wysługi emerytalnej Eugeniusza O.

Jak już wspomniano, zgodnie z treścią art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r, o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 29, poz. 139), mającego zastosowanie przy rozpatrywaniu niniejszej sprawy, nie było ograniczenia długości wysługi emerytalnej żołnierza przy zwiększaniu renty rodzinnej.

Od dnia 1 stycznia 1983 r., do chwili wejścia w życie zmian wprowadzonych ustawą z dnia 23 marca 1983 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin [...], ograniczenie zwiększenia wysokości renty rodzinnej z tytułu wysługi emerytalnej regulował art. 28 ust. 2 omawianej ustawy i to nie w zakresie ilości lat przyjmowanych do wysługi, lecz tylko co do procentu zwiększenia w odniesieniu do podstawy wymiaru.

Zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r, o zaopatrzeniu emerytal-

nym żołnierzy [...], jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń pieniężnych ujawnione zostaną nowe dowody lub okoliczności mogące mieć wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, które istniały przed ustaleniem prawa do świadczeń, następuje ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości.

Natomiast art. 62 ust. 1 pkt 2 tej ustawy przewiduje, iż w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń, wypłaca się je do dnia, w którym powstało prawo do nich lub do ich podwyższenia jednakże za okres nie dłuższy niż 3 lata, jeżeli odmowa przyznania lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu wojskowego organu emerytalnego lub organu odwoławczego.

Odwołanie wnioskodawczyni od decyzji z 31 sierpnia 1992 r. było w istocie wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej. Z rażącem naruszeniem art. 3 § 2 k.p.c., Sąd obu instancji nie zajęły się w ogóle wyjaśnieniem istoty

sprawy, tj. ustaleniem przebiegu pracy cywilnej i służby wojskowej męża wnioskodawczyni do chwili jego śmierci. Wbrew twierdzeniom wnioskodawczyni a także

wbrew treści wspomnianego wykazu oba Ssdy przyjęły jako rzecz oczywistą, że wysługa emerytalna męża wnioskodawczyni nie przekraczała 15 lat.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy koniecznym będzie dokonanie ustaleń dotyczących przebiegu pracy i służby Eugeniusza O., wyjaśnienie dlaczego, mimo

treści znajdującego się obecnie w aktach emerytalnych wykazu przebiegu jego pracy

i służby, otrzymywała ona rentę rodzinną podwyższoną jedynie z tytułu 15 lat wysługi

emerytalnej. Wskazane wydaje się też ustalenie od kiedy organ rentowy dysponował

wspomnianym wykazem, i dlaczego wcześniej nie dokonał właściwego obliczenia

wysługi emerytalnej oraz czy wykaz ten zawiera pełne dane.

Obniżenie świadczeń rentowych wskutek nienależytego określenia przez organ rentowy wysługi emerytalnej żołnierza, stanowi błąd tego organu i uzasadnia

wypłacenie renty w należnej wysokości za trzy lata wstecz od zgłoszenia wniosku o

ponowne ustalenie wysokości tej renty.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

W związku z nadsyłanymi do Sądu Najwyższego pismami procesowymi wnioskodawczyni, Sąd Najwyższy wyjaśnia, że rewizja nadzwyczajna wniesiona w

jej interesie dotyczyła jedynie wysokości wysługi emerytalnej Eugeniusza O. i tylko ta

kwestia była przedmiotem oceny Sądu Najwyższego. Ubocznie Sąd Najwyższy zauważa, że wbrew obecnym zarzutom wnioskodawczyni, materiał dowodowy zawarty w aktach emerytalnych i sądowych wskazuje na to, że pozostałe

ustalenia organu emerytalnego, mające wpływ na wysokość renty rodzinnej są

prawidłowe.

Wypłacanie osobie uprawnionej świadczeń w zaniżonej wysokości, narusza

konstytucyjną zasadę państwa prawnego a więc stanowi też naruszenie interesu

Rzeczypospolitej Polskiej i dlatego rewizja nadzwyczajna została uwzględniona

mimo przekroczenia terminu o jakim mowa w art. 421 § 2 k.p.c.

=====